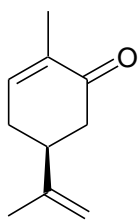
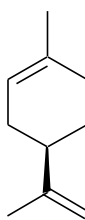

(S)-(+)-KARWON i (R)-(+)-LIMONEN

(S)-(+)-Karwon

(R)-(+)-Limonen

Karwon i limonen, należące do monotерpenów, mają po jednym centrum chiralności i występują w dwóch formach enancjomerycznych. Enancjomery karwonu różnią się zapachem. (S)-(+)-Karwon, o zapachu kminku, występuje wraz z (R)-(+)-limonenem w olejku kminkowym. Skład tego olejku, otrzymanego przez destylację z parą wodną suszonych owoców *Carum Carvi L.*, zależy od źródła materiału roślinnego.

Cel zadania

Wydzielenie składników olejku kminkowego. Poznanie techniki chromatografii kolumnowej (CC) oraz chromatografii cienkowarstwowej (TLC).

Odczynniki

Olejek kminkowy	12 kropli
<i>n</i> -Heksan lub eter naftowy	20 ml
Mieszanina <i>n</i> -heksan/aceton (9:2)	20 ml
Silikażel 60 (66-200 mesh)	3,1 g
Piasek do chromatografii	1 g

Aparatura

Kolumna chromatograficzna (17 cm x 11 mm)
Odbieralniki 11 szt.
Płytki do TLC
Wężyk ze ściskaczem
Pipeta Pasteura, wata, bagietka

Wykonanie

Przygotowanie kolumny chromatograficznej

Do kolumny, zaopatrzonej w wężyk ze ściskaczem na wylocie, wprowadza się niewielki kawałek waty i ugniata za pomocą bagietki. Wsypuje się niewielką ilość piasku (warstwa ok. 2 mm). Do kolumny powoli wsypuje się 3,1 g silikażelu i delikatnie opukuje w celu lepszego upakowania. Następnie wsypuje się ok. 3 mm warstwę piasku. Przez kolumnę przepuszcza się ok. 5 ml *n*-heksanu tak, aby rozpuszczalnik nie spłynął poniżej górnego poziomu piasku. *n*-Heksan wypływający z kolumny zbiera się do pierwszego odbieralnika do momentu, gdy poziom eluenta osiągnie powierzchnię piasku. Zamknąć ściskacz na wylocie kolumny.

Rozdział składników olejku kminkowego

Za pomocą pipety wprowadza się 0,18 ml (12 kropli) olejku kminkowego i delikatnie otwiera wylot kolumny tak, aby olejek wypełnił górną warstwę piasku. Zamyka się wylot i stopniowo wprowadza pierwszą porcję ok. 3-4 ml *n*-heksanu przy jednoczesnym otwarciu wylotu kolumny zbierając wypływający *n*-heksan do pierwszego odbieralnika. Gdy poziom *n*-heksanu osiągnie powierzchnię piasku, wprowadza się następną porcję *n*-heksanu, utrzymując poziom heksanu jak najwyżej. Czynność powtarza się do zużycia *n*-heksanu zbierając wypływający eluat do odbieralników po ok. 3-4 ml.

Następnie stosuje się układ rozpuszczalnikowy *n*-heksan/aceton w stosunku 9:2, zbierając eluat do kolejnych odbieralników po ok. 4 ml.

Zebrane frakcje analizować za pomocą TLC (*n*-heksan/aceton 9:1) i połączyć frakcje o tym samym składzie.

Analiza GC

Wykonać analizę GC połączonych frakcji zawierających pierwszy składnik oraz połączonych frakcji zawierających drugi składnik i porównać z chromatogramem olejku kminkowego. Określić czystość wydzielonych składników.

Analiza połączonych frakcji zawierających drugi składnik

Odparowuje się rozpuszczalnik na łaźni piaskowej do ok. 10% pierwotnej objętości. Wykonać analizę IR (film cieczy) – nanosi się kilka kropli zatężonego roztworu na płytkę z chlorku sodu i czeka kilka minut do całkowitego odparowania rozpuszczalnika.

Porównać uzyskane widmo z widmem wzorcowym.

Literatura

A. Vogel, *Preparatyka organiczna*, WNT, Warszawa, 1964, 144;

J. Kulesza, J. Góra, A. Tyczkowski, *Chemia i technologia związków zapachowych*, WPLiS, Warszawa, 1961, 480.

Uwaga!

***n*-Heksan jest łatwopalny; nie używać otwartego ognia.**

Eter naftowy jest łatwopalny; nie używać otwartego ognia.

Aceton jest łatwopalny, drażni układ oddechowy.

Opracował: dr Mirosław Welniak